

Juldagen

TEXT: LUK. 2:1–20

Det finns tider, då människor kan tro, men de vill inte. En sådan tid ligger just nu bakom oss. Det släkte, som nu går mot ålderdomen, växte en gång upp i en ganska säkert timrad värld av trygg tro, närd av bibelspråk, psalmer och katekesstycken. Men man greps av en oemotståndlig lust att kasta allt detta över ända och man njöt av friheten från fädernas alla inbillningar. Nu är en annan tid kommen. I våra dagar vill man tro, men man kan inte. Människor letar efter en fast punkt i en sönderfallande värld, och alltemellanåt förklarar någon, att det är från kristendomen hjälpen skall komma. Just detta ord, »kristendomen«, som alltid brukas i dylika sammanhang, vittnar oförtydligt om trons frånvaro. När man tror, då säger man, att det är från Gud, som hjälpen skall komma. Våra fäder, som trodde, talade aldrig om »kristendomen« på det viset. »Kristendomen«, det är ju något hos oss själva, det måste uppfattas som en mänsklig livsform, och den som upptäckt Gud allsmäktig, han har inte någon stor respekt för någon mänsklig livsform, inte heller för sin egen – den betraktar han som ett bräckligt ting: Gud är Herre och han är Herre över alla, både »troende« och »icke-troende«.

Men nu har ju Gud blivit »den borttappade Fadern«. Det är synnerligen tvivelaktigt, om han finns till. Man märker ju icke mycket av honom. Här rasar en kamp på vårt jordklot, och det finns demokrati och diktatur och nazism och kommunism och mycket annat – och så finns det då också »kristendomen«, ungefär som ett parti bland andra och man undrar just, hur den ska kunna klara sig här i världen. Att Gud är Konungen, som på fördolda vägar länkar sin världs öden och leder allt efter sin outgrundliga vilja – det vill man tro, men det kan man inte tro. Gud – han handlar ju aldrig, han gör ju ingenting!

Tänker du så, då förstår du ju, vilka människor i vår text, som du är lik, vilka personer i vårt julevangelium, som du liknar. Du är ju lik alla dessa,

Predikan hölls på julottan den 25 december 1941 i Valdemarsviks kyrka. Den hölls också i Motala den 25 december 1943 i till synes oförändrat skick. Wingren har under 1941 varit fullt upptagen med skrivandet av doktorsavhandlingen *Luthers lära om kallelsen* (se not för Julnatten).

som låg och sov i härbärgets i den natten, då Kristus föddes. I den natten handlade Gud, och han handlade med sådan kraft, att vi nu i denna morgon långt upp i Nord snart 2000 år efteråt ha stigit upp för att lyssna till budskapet om det som då skedde. Men om vi hade frågat härbärgets gäster på den första Juldagens morgon, ifall något särskilt hade hänt, så skulle de inte ha haft något att förmåla. De trodde nog, att Gud skulle handla någon gång i framtiden, så trodde judarna, då romarnas förtryck skulle bringas att upphöra – men nu, än så länge, teg Gud, än så länge var han borta från sin jord och sitt egendomsfolk. Diktatorn i världen, kejsar Augustus, hade givit order om skattskrivning, och här hade man fått resa och trängas med massor av människor, det var knappt man kunde få ett anständigt rum i går kväll – nu var det i alla fall över, och det skulle bli skönt att få åka hem igen.

Men i stallet alldeles bredvid låg Guds Son i halmen – fördold och okänd för klentrons människor. Genom Honom var Herren redan där, i full färd med sin nya gärning. Genom Honom skulle evangeliet ljuda och läkedom skänkas, genom Honom skulle Korset bli ett segertecken och graven en väg till Livet. Om allt detta anade härbärgets gäster ingenting. De såg väl ut mot världsloppet, mot krig och politik och härskare och upprorsmöjligheter – och när blicken så gick utåt, så tedde sig världen som ett enda mörker, alldeles som för oss idag. Men Gud handlade alldeles inpå dem, i något, som var mycket ringa och oansenligt, något som man inte kunde tro på – inte kan man sätta sin tro till ett hjälplöst nyfött barn!

Så handlar alltid Gud. Han handlar tvärs emot alla våra beräkningar. Vi ser ut mot de stora, synliga krafterna, som kan mätas och vägas, och om sådant står det i tidningen. Men de skapande nybegynnelseerna står aldrig i tidningen. De hör ensamheten och det tysta till. Historiens verkliga krafter spela alltid på djupet och tränga först efter mångårig trofast kamp upp till ytan. I kuvade länder, från vilka tidningarna icke lämna något bud längre, leva redan kommande dagars bragder, tankar och insatser, fast fördolda, burna i ynglingens fruktansvärda ensamhet och fasthållna i sinnets dagliga, envisa strid emot misströstan. I all sådan redlig kamp handlar Gud. Men han handlar för oss, här, nu, i något ännu ringare och anspråkslösare, i vardagens skickelser, i våra egna öden och våra närmastes, i arbete, plikt och möda. Gud är nära oss, när vi minst ana det, liksom han var nära härbärgets gäster i Betlehem genom barnet i stallet, fast människorna ingenting visste.

Hur skall vi kunna upptäcka sådana Guds handlingar och tro på dem? Ja, det fanns ju några stycken människor, som upptäckte Guds Son i

stallet. »De herdar vaktade deras hjord i markene, där de lågo«. Och så kom det ett budskap från himmelen, ett Ord om vad som hade skett: »Frälsaren var född.« Herdarna var barnsliga – de sade: »Låt oss nu gå till Betlehem och se det, som där har skett och som Herren har kungjort för oss.« Den, som hör Herrens ord, han upptäcker Gud på jorden. Så går det alltid till. Det är en huvudpunkt, detta, om Guds ord såsom ledstjärnan, och vi måste stanna en stund vid den saken.

I början menade vi, att människor nuförtiden vill tro, men de kan inte. Det är kanske för mycket sagt. De vill tro – men på vissa villkor. Och ett villkor är följande – kom inte med bibeln, med Paulus och allt detta! Den så kallade »kristendomen« måste göras om lite, så att den passar moderna människor, sen skulle det gå lättare att tro. Så kommer man som en sjuk, som går till läkaren och säger: »Jag vill bli frisk, men utan den och den medicinen, för den smakar inte riktigt bra.« Vad är det då i Guds ord, som stöter den nutida människan för pannan? Skriftens anstötlighet kan nog samlas upp i en enda punkt: denna: Gud säger i sitt ord, att detta livet icke är allt, det är bara en början – Livet finns efter döden. Men nutidsmänniskan har bestämt, att detta korta jordeliv är det enda, som finns. Därför jagar hon efter lyckan, efter nöjen än här och än där, efter pengar och »levnadsstandard«, därför fruktar hon att åldras – då är lusten slut, dvs. då är livet slut. Redan i fredstid fanns det visserligen sjukdom, fattigdom och olyckor, och denna mörka sida av tillvaron var ett nej till denna livssyn, denna dyrkan av jordelivet, men nu skrikes detta Nej ut med hög röst från hela jorden: människans liv härnere är lidande, icke lust, död, icke liv. Och detta svåra skall nu »kristendomen« ge lösningen på – hur kan det finnas en Gud, som styr allt, i en så grym värld?

Barnet ligger där i sitt stall i Betlehem. Det låg ett liv framför det barnet, ett jordeliv just. Av barmhärtighet blev det fyllt, men annars var det laddat med kamp och nöd. Och så blev det kort, 33 år, då det slutade med korsfästelsen på Golgata. Nu säger Guds ord, att denne man, Jesus Kristus, är världens Frälsare. Vad betyder detta? Vi kommer en bit på väg till svaret, om vi stannar inför en enkel erfarenhet, som vi alla känner till. När en god och hjälpsam människa dör, så händer det, att underliga tankar tränger sig på oss. Det behöver inte vara någon framstående person, bara en vanlig människa, kanske i små omständigheter – men vänlig och rättskaffens och uppoffrande. Vi får veta, att nu är hennes jordeliv slut. Och vi känner, att just hennes liv hade mening. Den, som jagar efter lust och söker egen vinning, hans liv har ingen mening – inför Döden. Denna vår plötsliga insikt, som slår oss med omedelbar kraft,

innebär redan visshet om det andra riket, Livet bortom jordelivet. »Det finns något bortom bergen, bortom blommorna och sången.«¹ Och där borta i landet bakom Döden, där råder en underlig ordning. Ju stoltare och märkvärdigare man var här, desto torftigare är ens liv där. Men ju trognare och enklare man gick i sin tjänst här, desto klarare är glansen över pannorna därborta. Och den som regerar där, Konungen – ja, han låg en gång i halmen i Betlehem, och märken har han i händerna efter spikarna från Korset. Det där andra riket, som vi glimtvis kan ana vid en grav här, att det finns till, det beror bara på en enda sak: Kristus är uppstånden och lever i evighet. Och att Han är Frälsare, som det hette i julnattens budskap till herdarna, det betyder: från denna jord räddar han över människor till sitt eviga rike, en i taget och med mycket besvär, men orubbligt säkert, bara Gud får ett stadigt grepp på oss. Hur får Gud ett sådant grepp på oss? Genom Ordet.

Först slingrar sig människan och säger: »Jag har gjort så många vidrigheter – det finns ingen människa, som ens vet, hur mycket smutsiga gärningar, jag gömmer på.« Då säger Gud i sitt Ord: »Det är förlåtet, utplånat, det räknas inte.« Hela Kristi evangelium är fullt av sådana ord. Människan svarar: »Ja, skulden för det förflutna kan nog utplånas så – genom förlåtelse. Men jag vill ännu alldeles samma vidriga saker. Det går inte bort med förlåtelse. Jag har lusten till det onda i mej.« Gud säger: »Ja, det har du. Men låt mig sköta den saken. Jag ska skicka en olycka på dig. Nöd och svårigheter. Det kommer du att må väl av. Glöm nu bara inte bort mitt ord, som säger, att jag är kärlekens Gud och att jag bringar hjälp i rätt tid! Släpper du den tron, då blir du bara sämre av den här olyckan, som jag skall skicka på dej. Men håller du fast tron på din Gud, då ska du rensas och renas från den där onda lusten, som du ju själv vill bli av med. Kom ihåg nu i de mörka stunderna, att jag är Gud!«

Och så kommer det. Där krossas våra framtidsplaner. Eller någon dör ifrån oss. Ekonomien blir kanske omöjlig att klara av, eller oöverstigliga hinder torna upp sig i arbetet eller i hemmet. Kanhända blir jag sjuk – eller något annat sker, något svårt att bära. Vad än det kan vara, så håller vi oss till Ordet: det får lysa in i nöden. Och då förstår vi: det är så här det skall gå till, om vi skall komma från jorden till himmelen. Himmels Konung själv gick ju den vägen – över Betlehems stall och Golgata kors till Uppståndelsens eviga rike. Hans verk såsom Frälsare består i att han drar in människor i sitt eget liv, så att de bli lika honom. Men han led

---

¹ Från Dan Anderssons dikt »Omkring tiggarn från Luossa«.

vånda här för att uppstå. De som höra honom till måste dela hans kors – men detta sker just i det yttre påtagliga livet, genom verkliga, vanliga, jordiska svårigheter, lika jordiska som stallet i Betlehem och träkorset på Golgata var. Att Gud är i barnet Jesus, som vilar i krubban, och att han möter oss nu i det yttre livet, i vardagen – det är en och samma sak, samma gärning av Gud, och Herrens avsikt med denna gärning är denna: han vill ha oss över till sitt eviga, osynliga rike efter döden, dit Kristus genom Uppståndelsen gått före oss.

Vi frågade nyss: hur ska vi kunna tro, att Gud handlar och är nära oss i denna mörka värld? hur ska vi kunna upptäcka Gud på jorden? Och så tog vi Guds Ord till hjälp, för att det skulle vara vår ledstjärna, så att vi hittade Gud. Men det första, som Guds Ord inskräpte, var detta: jorden är inte allt, livet härnere är bara en bit väg, sen kommer »Riket som icke kan bäva«. I förstone ser det ut, som om detta svar ifrån Skriften uteslutande skulle slå ned modet på oss – vi söker ju efter Gud på jorden och här får vi veta, att Guds rike är ett rike efter döden, utanför jordelivets gräns. Så bli vi först besvikna inför Guds Ord. Men snart ser vi att det är alldeles tvärtom: just budskapet om Himmels rike lär oss att upptäcka Gud på jorden. Ty för den nutida människan, som endast erkänner jordelivet, vägrar tro på något annat än detta korta liv, blir det ju omöjligt att hitta Gud på jorden. Hon vet, att Gud är kärlek – det tycks ibland vara det enda hon har lärt sig i andliga ting. Och så överskådar hon sin hopträngda värld, sina få levnadsår, och så vet hon, i förvåg, vad Gud ska ge henne, om han nu är så kärleksfull som prästerna säger: lycka, fridfullt hem, framgång osv. Naturligtvis går det inte, som hon tror – det gör det aldrig för någon av oss – och sen kan hon inte se Gud någonstans, sen är Gud borta. Men budskapet om himmelen spänner ett högt valv över jorden, vårt liv förlänges och blir en gåta, som vi icke kan överblicka: det finns inga möjligheter för oss att på förhand säga, hur Gud ska handla för att vara en kärleksfull Gud – kanske måste han slå oss hårt och tukta oss för att döda vår synd, så att vi kan komma över till hans rike och bärgas undan domen. Nu upptäcker vi Guds hand i allt, i det bittra likaväl som i det ljuva, vi anar just Guds kärlek även bakom ett hårt öde, Gud är ständigt nära oss, på jorden, i det mest jordiska som finns, i det hårda människolivet självt.

Något paradiset blir jorden visserligen icke, inte heller i Ordets ljus, men Glädjen kan bo där i alla fall: Det heter till sist i vår text, att herdarna »vände tillbaka och prisade och lovade Gud«. Det är en kostlig liten rad i julevangeliet – när man väl fått ögonen på den, så märker man, hur det lyser ikring orden. »Herdarna vände tillbaka.« Vart? Till djuren natur-

ligtvis. De hade ju sina djur därute på marken, lämnade ensamma och utan tillsyn, inte gick det för sig! Världens Frälsare hade de sett, uppfyllelsen av århundradens förbidan. Och i kommande julmornar skulle det predikas om dessa herdar årtusenden framåt – men i den heliga natten ilade de tillbaka till arbetet på jorden, och när den första Juldagens sol rann upp, var de redan ute på marken igen, där allt var som vanligt – men de »prisade och lovade Gud«. Vi ha våra mödor, var och en, och där stå plikterna kvar, även sen vi upptäckt Gud och mottagit frälsningens budskap. Men den hemliga glädjen i hjärtat kastar ett skimmer även över de tarvligaste bestyr – ljuset från Kristi ansikte faller så över vår dunkla jord: nu har ju allt fått en mening. Ty om Honom, som ligger i krubban gäller de raderna i en julpsalm: »En gudomsstråle mild och ren, Han världen giver ett nytt sken, och lyser i den mörka natt, dem som till honom hoppet satt. Ära vare Gud!«² Amen.

---

² Sv. Ps. 62:4 i 1937 års psalmbok.